

Regeringens proposition

1990/91:31

om två nya nationalparker: Björnlandet och
Djurö

Prop.
1990/91:31

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har upptagits i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 4 oktober 1990.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Birgitta Dahl

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att två områden som ägs av staten avsätts som nationalparker. Det ena området ligger i sydligaste delen av Västerbottens län och föreslås avsättas som Björnlandets nationalpark med syfte att för framtiden bevara ett värdefullt berg- och urskogsområde. I Skaraborgs län föreslås Djurö skärgård i Vänern avsättas som Djurö nationalpark med syfte att bevara ett skärgårdslandskap i Vänern i väsentligen oförändrat skick för framtiden.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 4 oktober 1990

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Engström, Freivalds, Wallström, Löow, Persson, Molin, Sahlin

Föredragande: statsrådet Dahl

Proposition om två nya nationalparker: Björnlandet och Djurö

1 Inledning

Regeringen har i propositionen Miljöpolitiken inför 1990-talet (prop. 1987/88:85) framhållit att alla förekommande naturtyper i Sverige bör säkerställas i en sådan utsträckning och på ett sådant sätt att de kan bibehållas i ekologisk stabilitet och med bevarat artinnehåll. Genom naturvårdslagen (1964:822) kan särskilt värdefulla naturområden säkerställas som bl. a. nationalpark, naturreservat eller naturvårdsområde. Nationalparksinstitutet är avsett att användas när det finns behov att bevara ett större sammanhängande område av viss landskapstyp i dess naturliga tillstånd eller i väsentligen oförändrat skick.

Det finns 20 nationalparker i Sverige. De flesta av dem inrättades i början av detta sekel. Sedan år 1962 har endast fyra nationalparker tillkommit. Nationalparkerna omfattar sammanlagt cirka 617 000 hektar. Antalet naturreservat uppgår i dag till cirka 1 300 med en samlad areal på nära 2 milj. hektar.

Statens naturvårdsverk har nyligen utarbetat en nationalparksplan, dvs. ett förslag att bygga ut antalet nationalparker till ett för vårt land representativt urval av särskilt skyddsvärda naturområden. Naturvårdsverket har i två skrivelser till regeringen den 18 och 19 oktober 1989 föreslagit att Björnlandets och Djurö nationalparker inrättas. Skrivelserna har remissbehandlats. Till protokollet i detta ärende bör fogas en förteckning över remissinstanserna som *bilaga 1*. Remissyttrandena finns tillgängliga i ärendena hos miljödepartementet (dnr M89/3227/4 och M89/3237/4). De två områdena ingår i naturvårdsverkets nationalparksplan.

2 Björnlandets nationalpark

Prop. 1990/91: 31

Mitt förslag: Ett område i Åsele kommun i sydligaste delen av Västerbottens län avsätts som Björnlandets nationalpark.

Naturvårdsverkets förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna har tillstyrkt framställningen eller inte haft någon erinran mot att området avsätts till nationalpark. Lantbruksstyrelsen framhåller att föreskrifterna för nationalparken inte får medföra inskränkningar i samernas möjlighet att bedriva renskötsel i området. Länsstyrelsen i Västerbottens län anför att tillgängligheten kommer att öka genom den stig som planerats genom området. Svenska Samernas Riksförbund upplyser att området tillhör Vilhelmina norra samebys vinterbetesmarker.

Skälen för mitt förslag: Björnlandet består av s. k. vågig bergkullterräng som kännetecknas av ett böljande, brutet landskap med barrskog som den helt dominerande naturtypen. Terrängen är starkt bruten och består till stor del av sluttningar. Björnlandet består i norra delen av ett bergsmassiv och i söder av en öst-västligt utsträckt dalgång. Bergsmassivet innehåller ett tiotal krön och delas av ett par djupt nedskurna ravinartade sänkor. Bergssidorna är ofta branta. Dalgången i söder inrymmer Angsjön och stora myrmarker. Björnlandets största naturvärde är knutet till skogstillståndet. Huvuddelen av skogen kan betecknas som urskog eller urskogsartad. Bestånden har genomgående hög ålder. Djurlivet är karaktäristiskt för landskapstypen och det urskogsartade tillståndet. Storleken samt mångformigheten av natur- och skogstyperna och den orörda karaktären gör området till en av de allra värdefullaste urskogarna i Norrland nedanför fjällområdet.

Naturvårdsverkets förslag att inrätta Björnlandets nationalpark har inte mött någon erinran från remissinstanserna. Området har i huvudsak en mycket vacker urskogskaraktär. Den dramatiskt kuperade terrängen bidrar till att ge en stark karaktär av vildmark. Området representerar en för landet viktig landskapstyp som bör bevaras i sitt naturliga tillstånd. Jag anser därför, i likhet med naturvårdsverket, att Björnlandets nationalpark bör inrättas med syfte att för framtiden bevara ett värdefullt berg- och urskogsområde. I syftet bör ingå att naturmiljön bevaras i sitt naturliga tillstånd, att skyddsvärt djurliv skyddas från jakt och störningar samt att allmänhetens möjlighet att uppleva områdets natur i lämplig grad underlättas. Nationalparken föreslås omfatta ett område om 1 130 hektar varav 1 095 hektar land. All berörd mark ägs av staten och är upptagen på naturvårdsfonden samt domänfonden. Mitt förslag till huvudsaklig gräns för Björnlandets nationalpark framgår av den till protokollet i detta ärende fogade *bilaga 2*. Jag avser att återkomma till regeringen med förslag till ändring i nationalparksförordningen (1987:938).

3 Djurö nationalpark

Prop. 1990/91: 31

Mitt förslag: Djurö skärgård i Vänern avsätts som Djurö nationalpark.

Naturvårdsverkets förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna har tillstyrkt förslaget. Fiskeristyrelsen förutsätter att föreskrifterna inte medför påtagliga inskränkningar av nuvarande möjligheter att bedriva yrkes- och fritidsfiske i den planerade nationalparken. Länsstyrelsen i Skaraborgs län föreslår att vissa formuleringar i förslaget vad gäller syftet förtydligas så att områdets karaktär av orördhet beaktas. Vänerns seglationsstyrelse är angelägen om att sjötrafiken fungerar så att den inte negativt påverkar utnyttjandet av Vänerns alla tillgångar. Svenska Naturskyddsföreningen varnar för att öarna — med det föreslagna syftet att underlätta för allmänheten att uppleva områdets natur — kan komma att uppfattas som ett bad- och övernattningsområde för det båtburna rörliga friluftslivet. Detta måste enligt föreningen motarbetas med hänsyn till områdets känsliga natur och får i vart fall inte underlättas genom att badplatser och liknande anläggningar ställs i ordning. Däremot finns ingenting att invända mot att ankoringsplatser för båtar anordnas på lämpliga platser. Östra Vänerns Båtförbund framhåller att hänsyn bör tas till att vissa öar används som nödhamnar av fritidsbåtar.

Skälen för mitt förslag: Djurö skärgård är en ögrupp mitt i Vänern i Mariestads kommun. Skärgården består av ett trettio-tal öar samt kobbar och skär. Huvudön Djurö är cirka 160 hektar stor. Vänerområdet karaktäriseras av förkastningslinjer i nord-sydlig riktning. En av de mer betydande går utmed Djurööarnas västsida där vattendjupet någon kilometer ut är 70 meter. Ovan vattenytan är topografin däremot tämligen flack. På de flesta öarna är hällmarkstallskog den dominerande vegetationstypen. Även de mindre öarna bär skog och endast kobbar och skär har den kala karaktär som utmärker utskärgårdar. Den sydligaste ön har helt avvikande, rikare vegetation, troligen orsakad av i berggrunden förekommande rester av kambrisk kalksandsten. Här finns bl. a. ett bestånd av gammal lind. Djurö har fram till början av 1900-talet varit bebodd och nyttjad för fiske och i viss mån jordbruk. Centralt på ön finns rester av en cirka fyra hektar stor åker. Området är i dag i allt väsentligt ett naturlandskap eller nära naturligt landskap. Betydande betespåverkan från inplanterade dovhjortar märks dock, särskilt på huvudön. Fågellivet på öarna är påfallande rikt. Vidare finns en ovanligt rik förekomst av groddjur och kräldjur. Djurö skärgård ligger mitt i Vänern. Avståndet till närmast liggande öar är åtta kilometer. Djurö skärgård har naturhamnar och är ett välkänt, attraktivt mål för det båtburna friluftslivet i Vänern.

Jag delar naturvårdsverkets uppfattning att Djurö är lämpat som nationalpark i dess egenskap av en förhållandevis stor opåverkad insjöskärgård. Den är ett bra exempel på landets insjömiljöer. Området omfattar 2 400 hektar varav 315 hektar land. Syftet med nationalparken bör vara att bevara ett skärgårdslandskap i Vänern i väsentligen oförändrat skick för

framtiden. Syftet innebär att naturmiljön och den nära naturliga miljön med dess vegetation och skyddsvärda djurliv bör bevaras och att vattenområdet skyddas från föroreningar. Vidare bör kulturmiljöerna vid områdets bosättningar vårdas. Allmänhetens möjlighet att uppleva områdets natur bör underlättas i den utsträckning som är möjlig utan att naturförhållandena påverkas negativt. Jag avser att återkomma till regeringen med förslag till ändring i nationalparksförordningen. Mitt förslag till huvudsaklig gräns för Djurö nationalpark framgår av den till protokollet i detta ärende fogade *bilaga 3*.

Prop. 1990/91:31

4 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår att riksdagen medger att

1. angivna områden i Åsele kommun avsätts till nationalpark
2. angivna områden i Djurö skärgård avsätts till nationalpark.

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

1 Förteckning över remissinstanser som har yttrat sig över statens naturvårdsverks framställning om att inrätta Björnlandets nationalpark

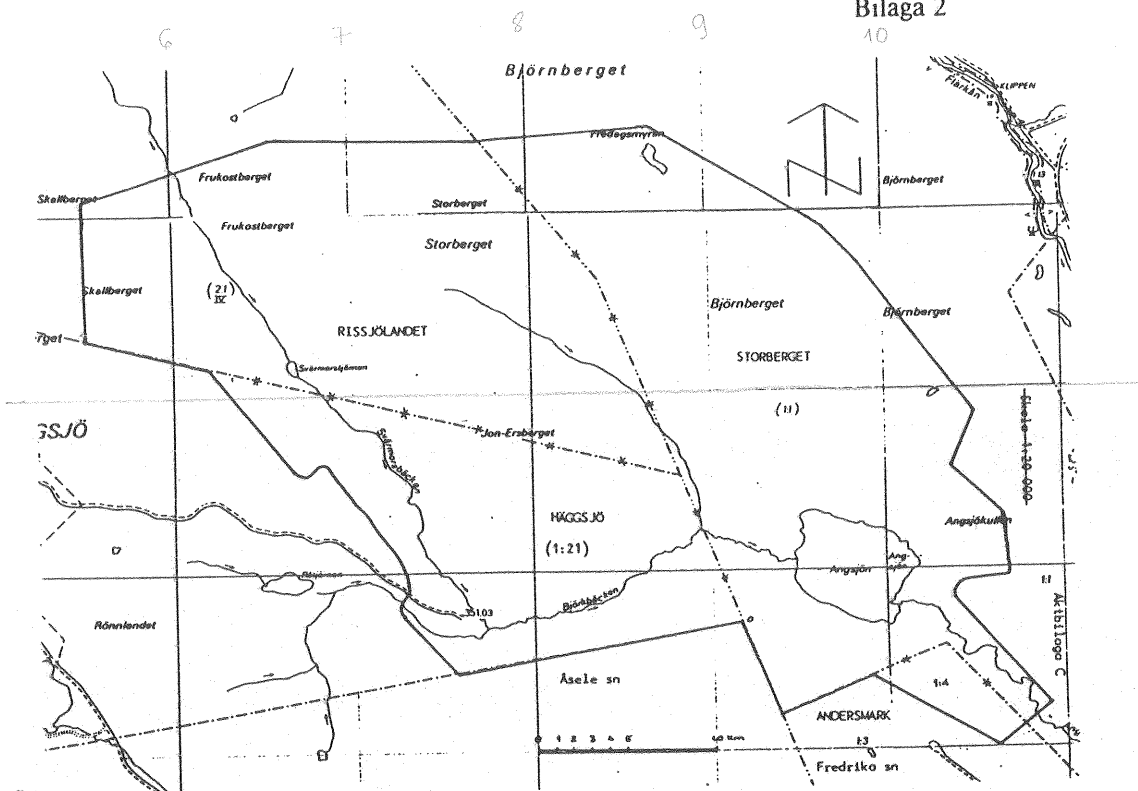
Prop. 1990/91:31
Bilaga 1

Yttrande över framställningen har avgetts av lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen, som har inhämtat synpunkter från skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län, domänverket, länsstyrelsen i Västerbottens län, Åsele kommun, Svenska Samernas Riksförbund och Svenska Naturskyddsföreningen.

2 Förteckning över remissinstanser som yttrat sig över statens naturvårdsverks framställning om att inrätta Djurö nationalpark

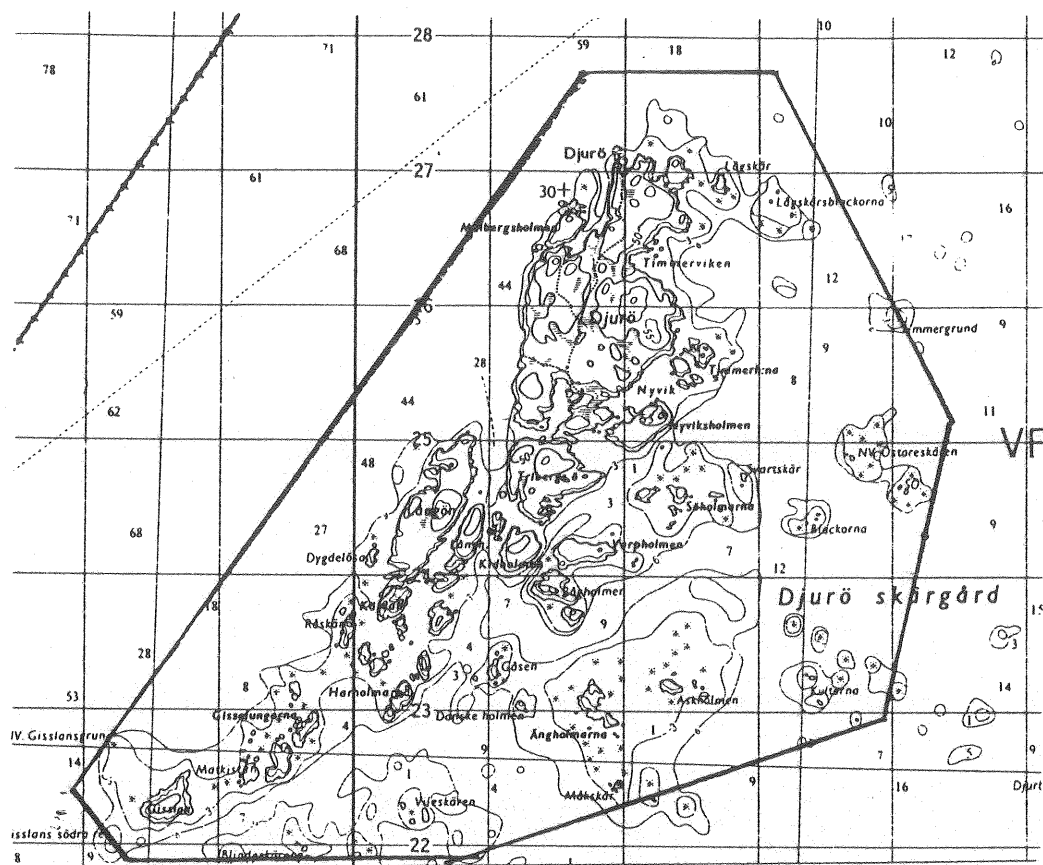
Yttrande har avgetts av fiskeristyrelsen, domänverket, länsstyrelsen i Skaraborgs län, Vänerens seglationsstyrelse, Mariestads kommun, Svenska Naturskyddsföreningen, Östra Vänerens Båtförbund.

Björnlandet Prop. 1990/91:31
Bilaga 2

Gräns för Björnlandets nationalpark
Allmänt kartmateriel från Lantmäteriet. Medgivande 90.0160
Godkänd från sekretessynpunkt för spridning.
Lantmäteriverket 1990-09-28

Djurö skärgård Prop. 1990/91: 31
Bilaga 3

Gräns för Djurö nationalpark.

Allmänt kartmateriel från Lantmäteriet. Medgivande 90.0160

Godkänd från sekretessynpunkt för spridning.

Lantmäteriverket 1990-09-17

Innehållsförteckning

Prop. 1990/91:31

	Sid.
Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 4 oktober 1990 ..	2
1 Inledning	2
2 Björnlandets nationalpark	3
3 Djurö nationalpark	4
4 Hemställan	5
5 Beslut	5
 Bilaga 1 Förteckning över remissinstanser	 6
Bilaga 2 Björnlandets nationalpark	7
Bilaga 3 Djurö nationalpark	8